

Gylleholm 14

Lilla Råby, RAÄ Lund 175:1, L1988:5060
Lunds stad och kommun, Skåne län
Avgränsande arkeologisk förundersökning 2019
Linda Billström

Titel: Gylleholm 14
Författare: Linda Billström
Kulturmiljörapport: 2020:6

Omslagsbild: Schaktning av ytan påbörjas, foto från väster.

Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

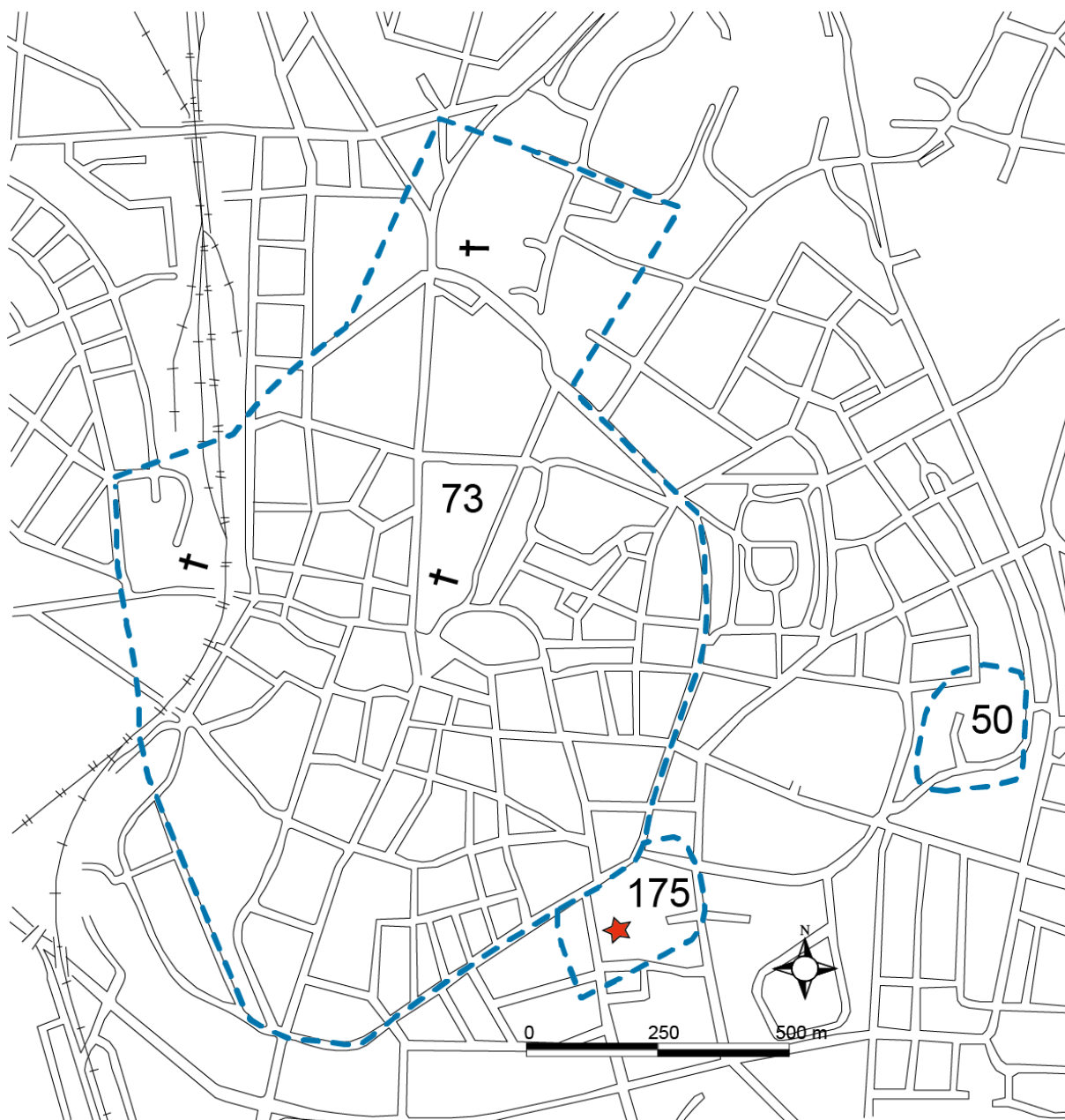
Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	2
Fornlämningsmiljö	4
Naturgeografiska förutsättningar	4
Fornlämningar.....	4
Äldre skriftliga källor	6
Tidigare arkeologiska iakttagelser	8
Genomförande och resultat	10
Metoder och prioriteringar	10
Fornlämningens karaktär, innehåll och omfattning	11
Schakt 1.....	12
Schakt 2.....	14
Sektion 3.....	16
Fyndkategorier.....	17
Bevaringsförhållanden.....	19
Konserveringsbehov.....	19
Förutsättningar för analyser.....	19
Potential och förslag på fortsatta åtgärder.....	20
Arkeologisk potential	20
Vetenskaplig potential	20
Förslag på fortsatta åtgärder	20
Administrativa och tekniska uppgifter	22
Referenser.....	23
Arkiv.....	24
Internet.....	24
Bilaga I.....	25
Plan- och sektionsritningar	25
Bilaga II.....	30
Tabell över RAÄ-nummer och lämningsnummer	30

Bilaga III.....	31
Fyndförteckning	31
Bilaga IV	33
Kontextbeskrivning	33

Sammanfattning

- Med anledning av att Ramax Bygg AB avser att uppföra ett bostadshus och ett miljöhus med anslutande VA inom fastigheten Gylleholm 14, genomfördes en avgränsande arkeologisk förundersökning enligt Länsstyrelsens beslut (dnr 431-27970-2018, Kulturens projektnr A_2018_0063).
- Syftet med den avgränsande arkeologiska förundersökningen var att konstatera om fornlämningen berörs av byggnationen, att avgränsa eventuellt påträffad fornlämning samt att ge svar på om ytterligare arkeologiska åtgärder krävs innan en byggnation.
- All matjord hade banats av vid schaktarbetena hösten år 2018 och lämnat fornlämningen blottad för väder och vind under ett års tid. Vidare användes ytan som passage mellan Smålands Nation, Korpamoen och studentboendet Parentesen.
- En försiktig ytavbaning med dokumentation inledde den avgränsade arkeologiska förundersökningen för att skapa ett kunskapsunderlag huruvida fornlämningen löpt skada av schaktningsarbetet eller ej. En sektion upprättades över hela den norra schaktkanten, längs med den norra fastighetsgränsen. Här hade de tidigare schaktningsarbetena lämnat ett 0,20–0,90 m hög schaktkant mot fastigheten Gylleholm 15.
- Två schakt togs upp inom området för planerad nybyggnation, varav det första grävdes ned till morän inom en del av schaktet. I det andra schaktet avslutades schaktningen på den nivå det framkom tydliga och välbevarade kulturlager, ca 0,10–0,15 m under marknivå.
- Den avgränsande förundersökningen visade att det dels finns bevarade och tydliga kulturlager alldeles i ytan, dels att det förekommer bevarade kulturlager och stratigrafi till ett djup av ca 0,70–0,80 m under markytan. Fornlämningen kunde inte avgränsas inom den yta som var aktuell för nybyggnation.
- Kulturen förordar att en riktad arkeologisk undersökning genomförs inom den norra delen av tomten, framför allt inom den yta som är tänkt för nybyggnation av bostadshus. Gällande den övriga ytan förordas i första hand en övertäckning av fornlämningen i bevarandesyfte.

Figur 1. Fornlämning 175:1, Lilla Råby bytomt, med platsen för undersökningen markerad med en röd stjärna.

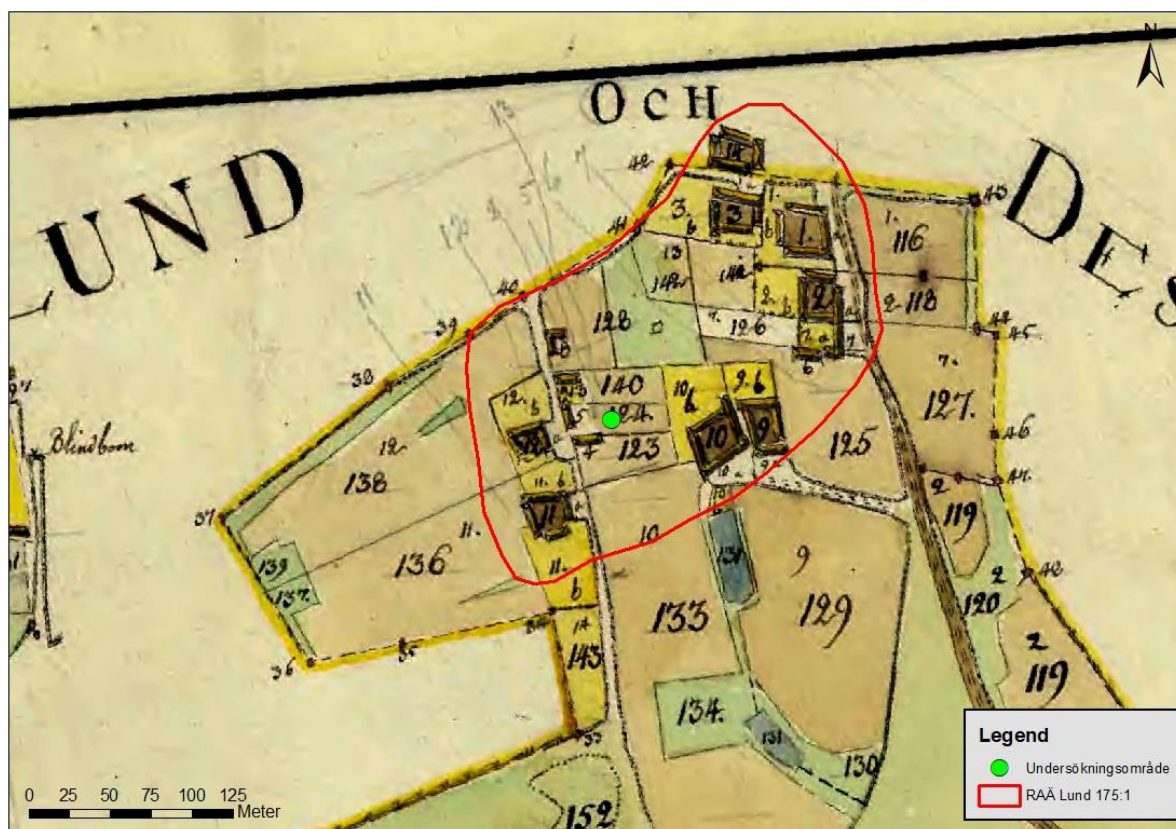
Inledning

Med anledning av att Ramax Bygg AB avser att uppföra ett bostadshus och ett miljöhus med anslutande VA inom fastigheten Gylleholm 14, genomfördes en avgränsande arkeologisk förundersökning enligt Länsstyrelsens beslut (dnr 431-27970-2018, Kulturens projektnr A_2018_0063). Den aktuella ytan ligger inom de centrala delarna av fornlämning Lund 175:1, Lilla Råby bytomt. Bytomten omfattade, enligt Storskifteskartan år 1785/86, nuvarande kv Dammgården, kv Gylleholm samt en mindre del väster om Kastanjegatan (Lantmäteristyreliens arkiv).

Syftet med den avgränsande arkeologiska förundersökningen var att:

- Konstatera om fornlämningen berörs av byggnationen samt avgränsa eventuellt påträffad fornlämning.
- Ge svar på om ytterligare arkeologiska åtgärder krävs innan en byggnation.

Den befintliga byggnaden på fastigheten uppfördes år 1935 med tillhörande trädgårdstomt i öster. Norr om fastigheten på Gylleholm 15, uppfördes tre sammanbyggda studentbostadshus år 1959 och söder om aktuell fastighet uppfördes ett studenthus år 1969. År 1962 uppfördes Parentesen, ett studentområde i öster där byggnationen påverkade stora delar av fornlämningen. Ett antal arkeologiska observationer och undersökningar har tidigare gjorts inom Lilla Råby bytomt. De flesta har gjorts i samband med schaktningsövervakningar. Informationen är dessvärre knapphändig och ibland tillsynes motstridig. Det förefaller emellertid som att kulturlagermaktigheten inom bytomtens centrala delar är mellan 1,00–1,50 meter. År 1935, när den befintliga byggnaden uppfördes, genomfördes en arkeologisk undersökning som visade att det inom området fanns lämningar i form av två stenläggningar, brunnar och kulturlager. De två stenläggningarna framkom på en nivå av 1,00 och 1,10 meter under gatunivå. Dessvärre finns ingen information om på vilken nivå de bevarade kulturlagren påträffades (Kulturens LA-arkiv).

Figur 2. Utsnitt ur Storskifteskartan av år 1785/86 som visar Lilla Råby bytomt. Den registrerade fornlämningen RAÄ Lund 175:1 är markerad med en röd polygon. Området för förundersökningen är markerad med en grön prick.

Det aktuella nybyggnationsområdet motsvarar, enligt Storskifteskartan från år 1785/86, gårdsplatsen till Lilla Råby nr 5, ett gathus med tomtmark, som varit kontinuerligt bebyggt sedan åtminstone 1700-talet.

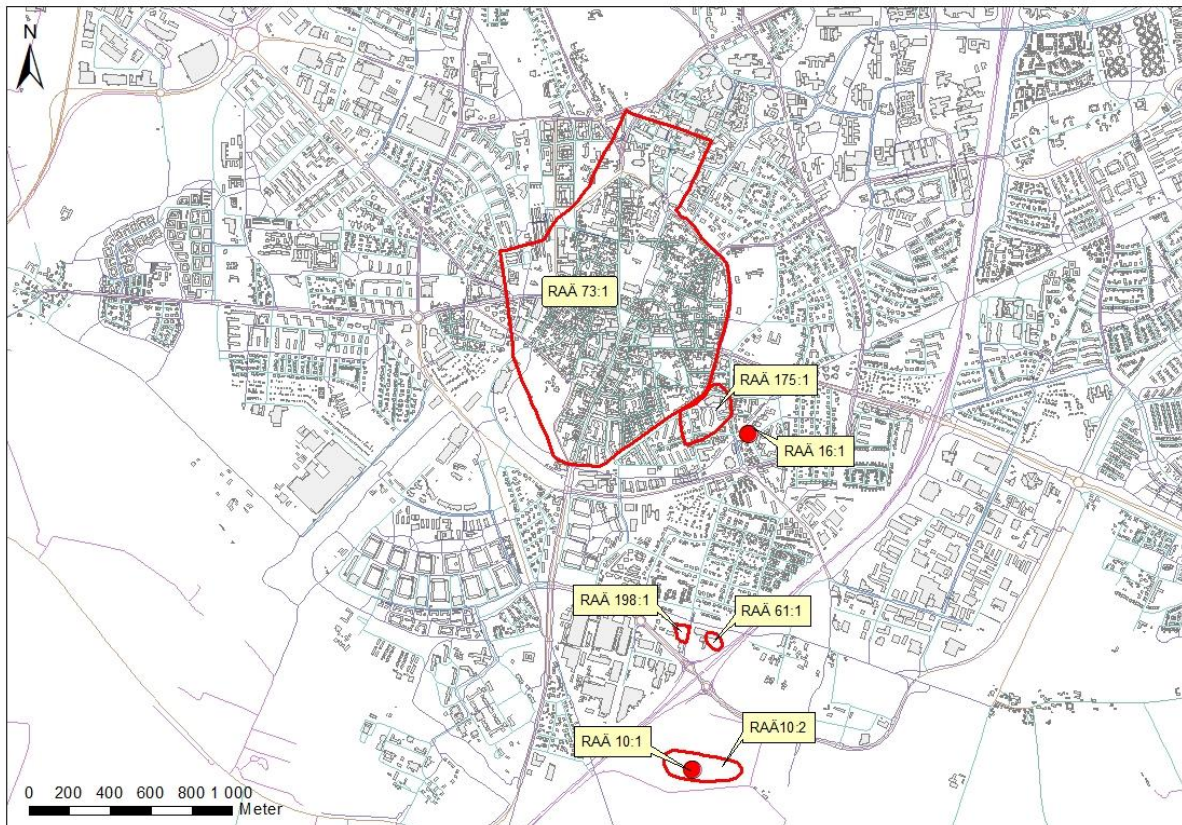
Fornlämningsmiljö

Naturgeografiska förutsättningar

Området ligger mellan 25 och 30 meter över havet. Det ligger i en mycket svag nordsydlig slänt, vars lägsta punkt är i Höje å omkring två kilometer mot söder. Jordarten består av lermorän, men omkring 250 meter längre mot söder finns ett östvästligt stråk med lättare jordarter i form av sand och grus. Det närmaste rinnande vattendraget är idag Höje å i söder. I äldre tid har dock öppna vattenytor funnits betydligt närmare byn. Råby källa (RAÄ Lund 16:1) låg i närheten men är idag uttorkad. Från 1840-talet betraktades den som en hälsokälla vid vilken det uppfördes en brunnssalong (Blomqvist 1978:371). Söder om byn låg, enligt Storskifteskartan, ett våtmarksområde med öppna vattenspeglar och större områden med våtmark. Från byn och söderut mot Stora Råby gick en väg som kallades Prästavägen och över våtmarksområdet fanns en bro. Fram till 1800-talet stod ofta mycket vatten i området, särskilt på vintern då isen användes för skridskoåkning (Ohlsson 1954:15 f). Stadsvallen och vallgraven låg precis norr om Lilla Råby och har troligen påverkat byn genom tiderna. Nivåskillnader mellan staden Lund och byn Lilla Råby kan ha inneburit att det vid mycket nederbörd rann vatten från staden ned mot byn. Möjligen har en del av detta vatten kunnat fångas upp av vallgraven.

Fornlämningar

Nedan redovisas ett urval av de registrerade fornlämningar som finns i Lilla Råbys närområde. I texten anges endast lämningens RAÄ-nummer, som består av sockennamn och ett löpnummer. I Riksantikvarieämbetets nya Kulturmiljöregister har tidigare registrerade lämningar automatiskt även tilldelats ett lämningsnummer bestående av årtal och löpnummer. Detta innebär att en tidigare registrerad fornlämning har både ett RAÄ-nummer och ett lämningsnummer. I Bilaga II redovisas därför de i texten nämnda fornlämningarnas RAÄ-nummer och de nya lämningsnumren. Bytomten Lilla Råby är registrerad hos Riksantikvarieämbetet som fornlämning L1988:5060 (RAÄ Lund 175:1). Fornlämningen är avgränsad enligt bebyggelsens utbredning utifrån Storskifteskartan upprättad år 1785/86, vilket innebär att avgränsningen kan komma att ändras utifrån nyttillkomna arkeologiska resultat.

Figur 3. Karta över de fornlämningar som nämns i texten.

Lilla Råby låg ända upp mot Lunds stad och stadsvall under medeltiden (Lund 73:1). Enligt Roskildekrönikan lät den danske kungen Erik Emune befästa Lund omkring år 1134. Befästningen bestod av en jordvall och en vallgrav som omgav hela staden med ett fåtal in- och utpassager. I en kungaförsäkran från år 1326 framkom det att borgarna i Lunds stad skulle ha rätt att efter förmåga befästa sin stad med plankor, gravar, murar och pålverk. Det skulle vara både till rikets säkerhet men även för befolkningens egen nytta. I början av 1300-talet var kungamakten i Danmark svagare än någonsin tidigare, vilket gör att det inte är troligt att det var på kungens initiativ som befästningen upprättades, utan att det var stadsbornas önskan (Blomqvist 1985:11 ff). År 1811 avskaffades landstullen och därefter blev befästningen ointressant för stadens invånare och arbetena med att lägga igen vallgraven påbörjades. Nybyggnationstomter ersatte en stor del av vallområdet i staden, men i de södra delarna lades det år 1891 ut en boulevard som fick namnet Södra Esplanaden (Ibid:32). Förslaget att anlägga ett promenadstråk kom redan år 1873, men planerna förverkligades först år 1887 efter att stadsarkitekten lade fram ett förslag på Södra Vallpromenaden. Idag kan man fortfarande promenera längs Södra Vallpromenaden på den forna medeltida stadsvallen (Guldåker 2013:5; Kronroth 2017:8 f). Den ovan nämnda Råby källa (Lund 16:1) betecknas som trefaldighetskälla i Kulturmiljöregistret (Fornsök). Söder om byn finns bland annat tre registrerade stenåldersboplatser (Lund 10:2, 61:1 och 198:1). Invid södra gränsen för Lilla Råbys marker står en rest sten som kallas "Länge Pers sten" (Lund 10:1). Enligt traditionen ska den ha kastats mot Lunds domkyrka av jätten Finn (Karlsson 2018b:6 f).

Äldre skriftliga källor

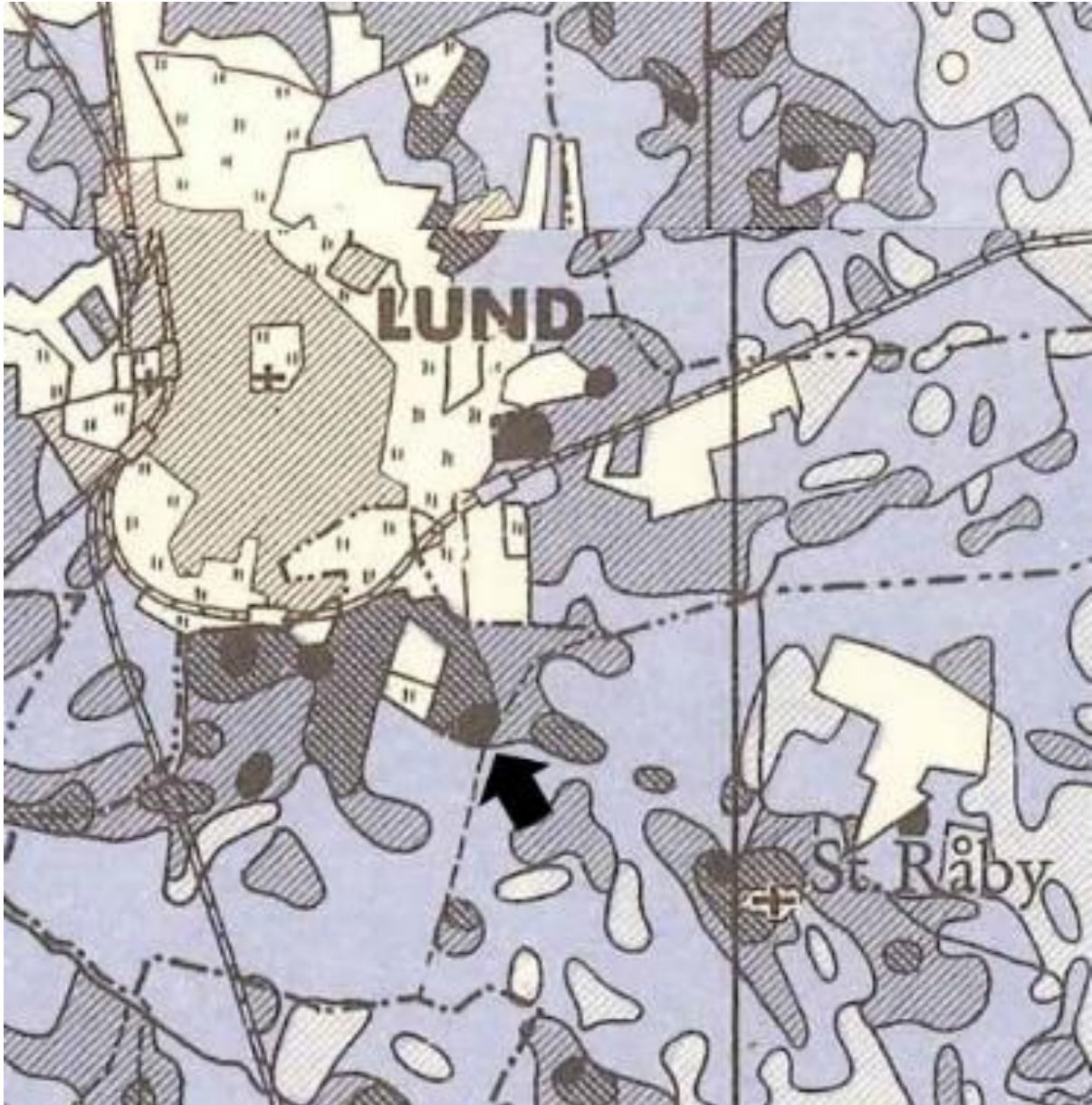
Det första skriftliga belägget för byn är från år 1120, då Lilla Råby omnämns i Lunds domkyrkas prebendelista. I prebendelistan omtalas ett halvt bol i byn, *Raby minore mansus dimidius* (NL 1923:7). Vid mitten av 1100-talet dog Aki Westasun, som donerat ett bol till domkyrkan, "*qui in villa Raby minore mansum unum huic ecclesie contulit*" (LDVD 1884–1889:173). Från 1200-talet och framåt finns flera omnämnanden av Lilla Råby exempelvis:

- Ärkedekanen Håkan tillbytte sig år 1283 en jord i "Raby Lithlæ" för en jord i Billinge (DD 2:3, nr 73).
- År 1317 skänkte herr Åke Jonsen, kung Eriks råd, en fjärdingsjord i Lilla Råby, "*curiam unius quadrantis terre in Rabylylæ*", för firandet av hans årsdag i domkyrkans kor (LDVD 1884–1889:78 f).
- År 1331 omtalas att ärkebiskop Karl införskaffat gods i Lilla Råby till det nyupprättade kantorsämbetet i Lunds domkyrka (DD 2:10, nr 325).
- År 1346 förvärvade Heligandshuset, i ett byte med domkyrkan och kantorn i Heligandshuset, en gård i byn (DD 3:2, nr 270).
- År 1351 omtalas i ett befästelsebrev av ärkebiskop Petrus att kantorsämbetet och Sankta Marthas altare innehade ytterligare gods i Lilla Råby (DD 3:3, nr 407).

Ortnamnet och bebyggelsen Lilla Råby bör betraktas i sammanhang med byn Stora Råby, även detta ortnamn belagt omkring år 1120 såsom *Raby maiore* (NL 1923:8). Båda ortnamn innehåller ordet rå = gräns-/märke och efterleden -by. Vilken slags gräns som avses är inte klargjort. Det kan betyda ett råmärke som fungerat som bygräns, ägo- eller häradsgräns. En möjlighet är att ordet syftar på läget nära gränsen mot Bara härad. Det förutsätter emellertid att häradsindelningen är äldre än bynamnet. Efterledet -by anses ha varit produktivt från romersk järnålder till medeltid. I ortnamnsforskningen anses bebyggelserna Lilla och Stora Råby från början ha utgjort en gemensam bebyggelse (Wahlberg 2003:52, 297).

Under medeltiden tillhörde byn Sankt Hans socken, vars kyrka låg vid Råbygatans södra del, innanför Lunds stadsvall. Sankt Hans kyrka ägde fyra jordar i byn och sammanlagt en tredjedel av jorden ägdes av de kyrkliga institutionerna Sankt Peters och Sankta Marias kloster och Hospitalsgården. Därutöver bestod jorden av utsocknes frälsehemman, som ägdes och brukades av bönderna i byn eller borgare i staden som arrenderade jorden (Balic 1999:1; Kronroth 2017:6 ff). Bytomten ligger i den norra delen av sina inägor, vilket är en ovanlig placering. Oftast ligger bytomten centralt i förhållande till de jordar som brukas. Läget i norr, alldeles utanför Lunds stadsvall och vallgrav, kan antyda att byn har flyttat inom sina egna marker. Enligt Arrhenius fosfatkarta från åren 1929–34, finns kraftigt höjda fosfatvärden i ett stråk från bytomten ned mot motorvägen i sydöst, öster om Gullregnsvägen är de extremt höga. Förhöjda fosfatvärden anses indikera förekomsten av äldre bebyggelse och de ovan nämnda höga värdena skulle således kunna indikera en tidigare placering av Lilla Råby (fig. 4). En annan indikation på att byn flyttats är en möjlig genes från ett "ur-Råby" enligt ortnamnsforskningen (se ovan).

Lilla Råbys inägor var, som brukligt i Skånes fullåkersbygd, indelade i tre vångar: Dyngesvången väster om nuvarande Malmövägen, Mellanvången som var belägen öster om den förra och längst i öster låg Råbyvången. Varje vång var uppdelad i 16 lika delar, varav Hospitalsgården hade sex delar, Sankt Peters klosters säteri hade fyra delar och de sex hemmanen i byn hade en del vardera.

Figur 4. Utsnitt ur Arrhenius fosfatkarta från år 1929–1934, området med förhöjda fosfatvärden sydöst om Lilla Råby är markerat med en svart pil.

År 1785 genomgick Lilla Råby ett partiellt storskifte, troligen på initiativ av ägaren till Sankt Peters klosters säteri. Säteriet fick på så sätt den största delen av Dyngesvången och den gamla Priorgården flyttades ut och fick namnet Klostergården. Hospitalsgården fick den del av Dyngesvången som senare kom att utgöra Sankt Lars sjukhus samt huvudparten av Mellanvången och en äng i den östligaste delen av byns inägor. Resten av Mellanvången och Råbyvången fördelades på gårdarna i byn, dock fortfarande blandade i vångalag och inte skiftade. Vid tiden för det partiella storskiftet fanns sex gårdar

i byn och sju gatuhus. De flesta gatuhusen ägdes av någon av bönderna på de andra gårdarna och arrenderades ut. Tre av gatuhusen lydde under Hospitalsgården och gatuhuset nr 5 ägdes och brukades av en man vid namn Pehr Nilsson (Lantmäteristyrelsens arkiv/Storskifteskartan 1785/86; Bevaringskommittén 1996:61; Kronroth 2017:8).

Tidigare arkeologiska iakttagelser

En rad arkeologiska observationer och undersökningar med varierande resultat kan noteras inom Lilla Råby bytomt. Den arkeologiska dokumentationen från Lilla Råby har i flesta fall haft en låg ambitionsnivå och bestått av observationer av sektioner och borrhål. Informationen är av varierande halt och ibland tillsynes motstridig. Mycket pekar emellertid på att kulturlagermäktigheten inom bytomten är mellan ca 1,0 till 1,5 meter. Flera gårdslägen, nr 1, 8 och 13, har tidigare berörts av schaktarbeten som har dokumenterats arkeologiskt. Här har bebyggelselämningar i form av kulturlager, brunnar och nedgrävningar framkommit. Mellan bytomten och Lunds stad har rester av vallgraven påträffats i samband med olika ingrepp. Byns utsträckning norrut är väldefinierad medan större osäkerhet råder gällande utbredningen i andra väderstreck. Trots utschaktningar och ny bebyggelse inom fornlämningen, bör det finnas potential för ny kunskap (Karlsson 2018b:5). En del äldre uppgifter finns som till exempel fynd av en gravsten i kv Gylleholm 4 år 1947, fynd från den gamla skjutbanan i kv Dammgården år 1902 samt ett antal arkeologiska iakttagelser i den norra delen av kv Dammgården. Trots detta saknas en heltäckande bild av och förståelse för fornlämningen Lund 175:1, Lilla Råby bytomt (Kronroth 2017:9). Nedan följer en sammanställning av de arkeologiska iakttagelser som gjorts. Uppgifterna är hämtade från Kulturens LA-arkiv, om inget annat anges.

Tabell 1. Tidigare arkeologiska iakttagelser. Uppgifterna är hämtade från Kulturens LA-arkiv om inget annat anges.

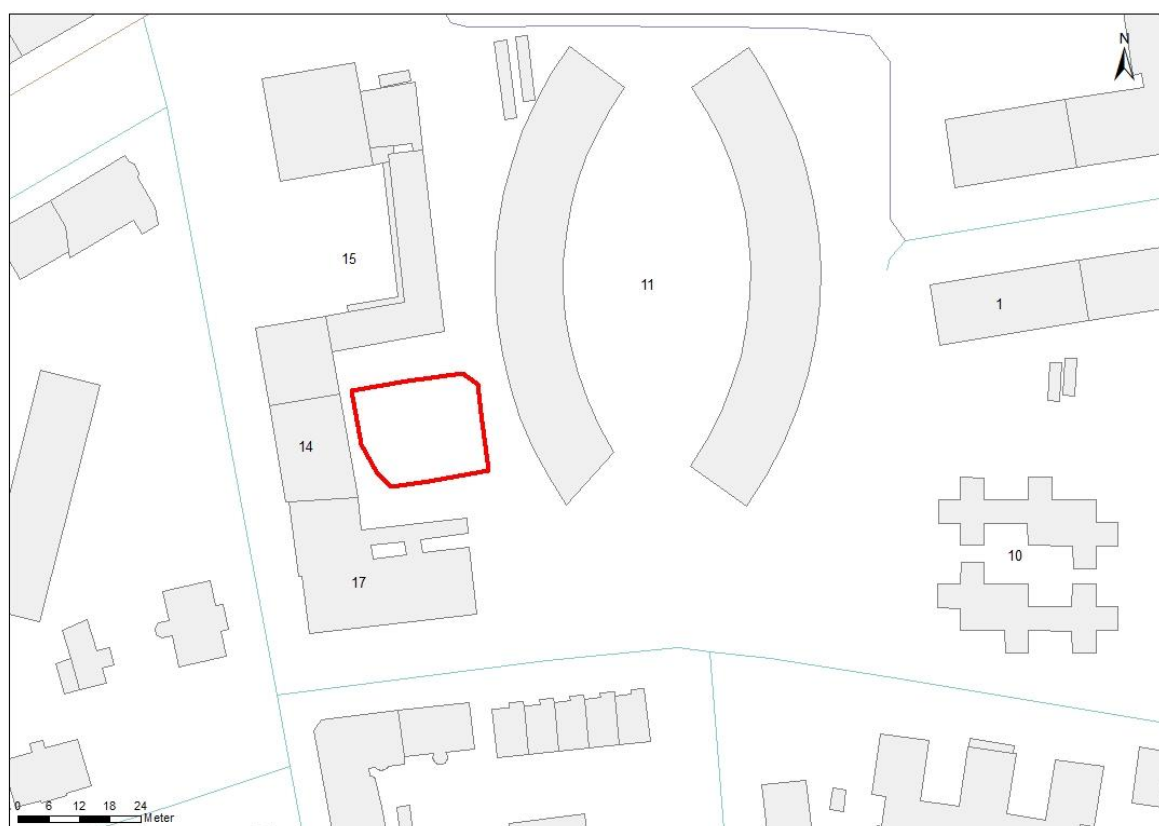
Årtal	Beskrivning
1934	I kv Gylleholm 14 utfördes en grundgrävning. Det noterades en stenläggning av stora kullerstenar ca 1,10 m under markytan och ytterligare en stenläggning ca 1 m under Kastanjegatans marknivå. Vidare konstaterades kulturlager och flera nedgrävningar i moränleran.
1945	På Lilla Råby 4 observerades ett lergolv och en brunn samt en stenskodd nedgrävning i anslutning till en stenlagd yta. Förmodligen är det platsen för gårdsläget för Gård 1, som finns markerad på 1785 års karta.
1969	En grundgrävning genomfördes för Smålands nation, förmodligen på den plats där gårdsläget för Gård 8 finns markerat på 1785/86 års karta. Från grundgrävningen finns en uppgift om en timrad brunn, i vilken ett förgyllt bronsbleck, en skärva glaserad stengodskeramik och en skärva glaserad rödgodskeramik framkom.
1995	Vid grundläggning för nybyggnation av gymnasieskola med 20 stycken betongplintar inom kv Stenkrossen 2, kunde kulturlagersekvenser iakttas vid borrhning av 13 plinthål. På mellan 0,20 och 0,70 m djup noterades asfalt, bärlager och matjord. Därunder fanns ett deponerat lager med innehåll av glasflaskor, pressglas, metallhärvar, plåt, emaljerade kärl, skodon, tegel mm. Lagrets tjocklek varierade mellan 0,33 och 1,10 m. Under detta lager fanns ett 0,30 till 1,10 m tjockt dygt, grått och segt svämlager och härunder moränlera. Samma lagerbild observerades i ett avloppsschakt i östvästlig riktning. I detta schakt påträffades två fragmenterade människoben.
1996	Vid grundgrävning för källsorteringsplats i kv Gylleholm 11, noterades enligt uppgift mörka fläckar under grävningen. Ingreppet var avslutat och delvis återfyllt när arkeolog kom till platsen.

1997	Grävning för ledningsseparation inom kv Gylleholm 15. Schaktet var 0,30–0,40 m brett och mellan 0,60–0,80 m djupt. Sammanlagt omkring 50 löpmeter schakt. Arkeologisk personal kom till platsen efter grävningen. Tillstånd från Länsstyrelsen saknades.
1997	Grävning för ledningsseparation inom kv Krusbäret 5. Omkring 122 löpmeter schakt grävdes ned till närmare 1 meters djup. Under sentida bärlager framkom äldre odlingsjord. Två större nedgrävningar påträffades. Fyndmaterialet bestod av yngre rödgodskeramik.
1999	En undersökning i Apelgatan visade att det fanns kraftiga och välbevarade kulturlager i området. De påträffades på ett djup av mellan 0,80–1,30 m med en generell ökning i de östra delarna av bytomten (Lundberg 1999).
1999	I kv Krusbäret 9 grävdes ett schakt för tillbyggnad till ett hus samt två schakt för avlopp och dagvatten. Det påträffades intakta medeltida kulturlager och i dessa 10 st keramikskärvor daterade till hög- och senmedeltid (Balic 1999).
1999	Schakt för fjärrvärme inom kv Källan 1, Arkivgatan 9. Omrörda kulturlager ned till 0,90 m, därunder gråbrunt lerigt lager. Lermorän på 1,50 m djup. Tillstånd från Länsstyrelsen saknades.
2000	Grävning för ledningsseparation inom kv Triangeln 8. Morän konstaterades på ett djup av 0,20 m.
2000	Geoteknik inför tillbyggnad inom kv Gylleholm 15. Ett borrhål borrades varvid det konstaterades ett djup på 1,50 m till moränen. Tillstånd från Länsstyrelsen saknades.
2000	Schakt för fjärrvärme inom kv Apeln 6. Under sentida bärlager påträffades ett brandlager och ett ca 0,10 m tjockt lerlager som troligen härrör från en eftermedeltida byggnad. Under leran framkom ett ca 0,35 m tjockt gråbrunt odlingslager. Kulturlagertjocklek ca 0,70 m (Balic 2001).
2003	Schakt för fjärrvärme inom kv Apeln 6. Sektionen bestod överst av ca 0,20 m grus och sentida byggnadsrester. Därunder fanns ett tjockt lager med brun, torr, finkornig och fet kulturjord, homogent. Tolkades som odlingslager. Moränen påträffades ca 0,60 m under markytan (Gardelin 2008).
2005– 2006	En förundersökning i samband med byte av vatten- och avlopp i Södra Esplanaden, Kastanjegatan och Skolgatan. Ingreppet innebar att man korsade vall och vallgrav vid Kastanjegatan (Ericsson 2008).
2010	Södra Esplanaden/Dammgården, schaktningsarbeten på grund av fjärrvärmeledningar. Schaktningarna omfattade ca 266 m ² och ca 137 löpmeter. Stadens igenfyllda vallgrav påträffades vid flera tillfällen. I botten påträffades ett grått lerigt lager med torvaktiga inslag, som kan vara avsatt då vallgraven stod öppen. Flera aktiviteter i form av nedgrävningar, stolphål och en ränna dokumenterades. I en av nedgrävningarna påträffades en fyllning med kopparhaltig slagg, djurben och skelettdelar från en barngrav. Förmodligen kommer dessa från Sankt Hans kyrkogård, som under medeltiden låg strax norr om undersökningsområdet. Troligen har någon form av avröjning efter en brand från tiden efter reformationen bidragit till skelettfynd (Guldåker 2015).
2013	I samband med att en ny vattenledning och spillvattenservis lades i Södra Esplanaden, intill kv Dammgården 5:11, genomfördes en arkeologisk undersökning vid kv Gylleholm 11. Vid undersökningen påträffades intakta medeltida kulturlager i de centrala och södra delarna av schaktet. Dessa tolkades som en äldre avröjd markhorisont samt en avröjd del av den gamla stadsvallen (Guldåker 2013).
2014	I samband med grävning för dränering inom kv Krusbäret 19 framkom ett ca 0,40 m tjockt odlingslager över moränen. Över odlingslagret låg närmare 0,50 m påförda lager. Schaktningarna uppgick till ca 43 löpmeter med ett djup av 1 m.
2018	I samband med schaktning för dränering kring fastighet kv Källan 10 utfördes en arkeologisk schaktningsövervakning. Vid schaktningen framkom och dokumenterades kulturlager i form av äldre matjord samt fyllnings- och utjämningslager. Inga kulturlager eller lämningar som med viss sannolikhet kan dateras till tiden före ca år 1800 framkom (Karlsson 2018a).
2018	I samband med VA-arbeten i västra delen av Ängsgatan inom Lilla Råby gamla bytomt utfördes en schaktningsövervakning. Vid schaktningsarbetena påträffades äldre nedgrävningar i form av två brunnar eller vattenhål samt andra nedgrävningar med oklar datering (Karlsson 2020).
2018	Inför planerad exploatering och omgestaltning av kv Stenkrossen 2 och Råbykungen 3, utfördes en arkeologisk utredning. Utredningen visade att sentida raseringsmaterial hade lagts ut över hela området. Inga kulturlager äldre än 1700- eller 1800-tal påträffades (Karlsson 2018b).

Genomförande och resultat

Metoder och prioriteringar

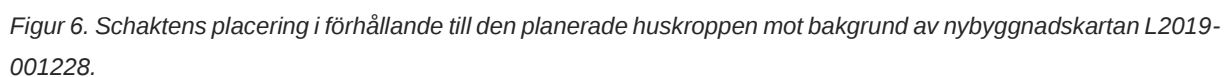
Exploateringsområdet omfattar en yta av ca 600 m² och ligger mellan Smålands nations byggnader och Parentesen. En nybyggnationskarta typ A (nr L2019-001228, daterad 2019-07-05) har legat till grund för Kulturens planering. Det saknas emellertid information om eventuella frischakt, VA-ledningar, grundläggningsdjup och källare, vilket innebär att dessa parametrar inte har räknats in eller planerats för avseende den arkeologiska förundersökningen. På grund av att det hade anlagts en uteplats, försedd med singel, i direkt anslutning till Smålands nations fastighet Korpamoens östra fasad, undantogs denna yta från undersökning. Vidare hade Kulturen bett Ramax Bygg AB att stängsla in exploateringsområdet med byggstaket, vilket ytterligare minskade den tillgängliga ytan. Förundersökningsområdet omfattade därför en yta av ca 465 m².

Figur 5. Plan över undersökningsområdet (UO), markerat med röd polygon, mot bakgrund av fastighetskartan. Siffrorna anger fastigheternas nummer.

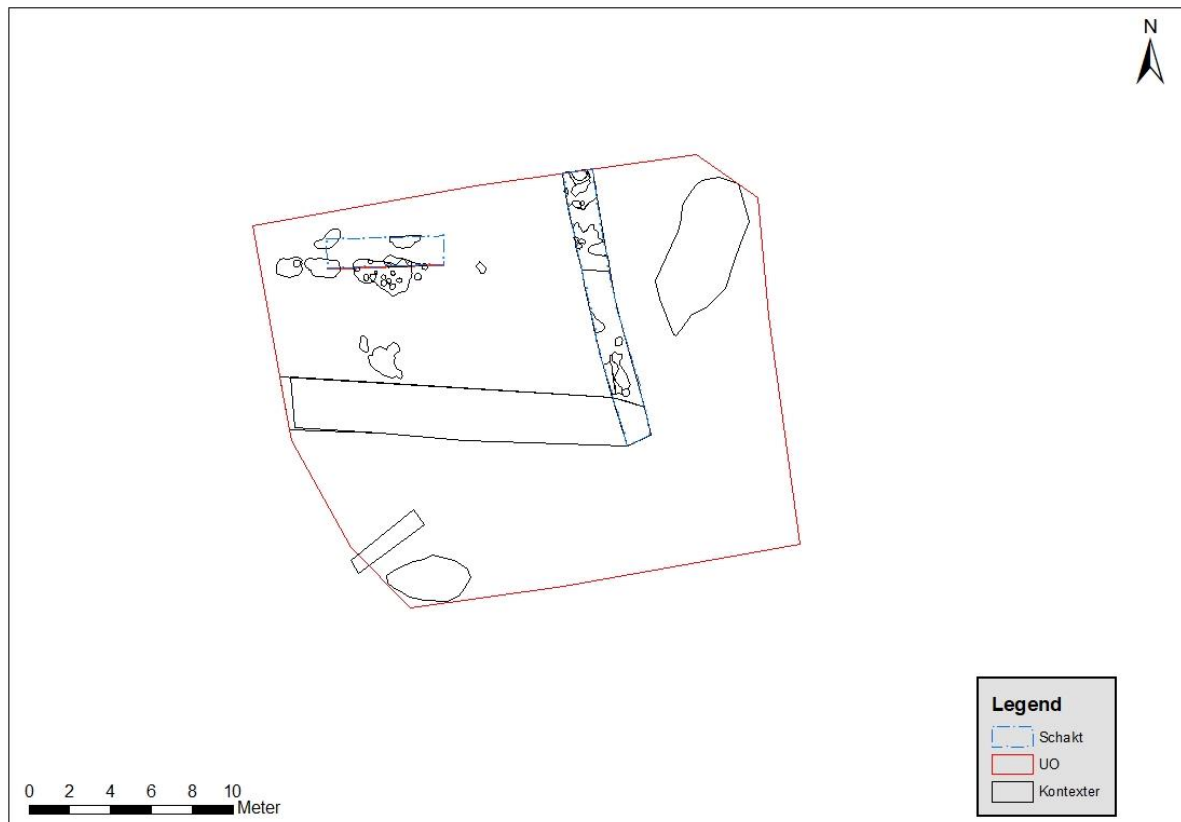
Då syftet med den avgränsande förundersökningen var att konstatera om fornlämningen berördes av nybyggnationen och om det krävs ytterligare arkeologiska insatser innan nybyggnation, lades två schakt inom den planerade ytan för huskroppen. Ett av schakten förlades i en öst–västlig riktning och det andra

Den avgränsande förundersökningen inleddes med att de översta ca 0,05 m maskinavbanades i syfte att dokumentera eventuella skador på fornlämningen, åsamkade av den schaktning som påbörjats under hösten år 2018. De kulturlager och lämningar som framkom dokumenterades genom inmätning med RTK-GPS, planritningar samt digitalkamera. Därefter togs de två planerade schakten upp med hjälp av grävmaskin.

Kv Gylleholm 14 är centralt belägen inom Lilla Råby bytomt, fornlämning L1988:5060, RAÄ Lund 175:1. Lämningen består av kulturlager och anläggningar i form av nedgrävningar, stolphål och stenavtryck. Kulturlagermäktigheten uppgår till ca 0,70–0,80 m och anläggningstätheten förefaller vara störst i den norra delen av undersökningsområdet.

De kulturlager som framkom består av lager som representerar olika typer av markanvändning som odlingsjord och bebyggelse. Bland de kulturlager som tolkades vara rester efter bebyggelse, återfinns bland andra lergolv, raseringsmassor och konstruktionslager. Efter den första försiktiga schaktningen mättes ett antal kontexter in, bland andra ett flertal större lerlager, en modern trädgårdsgång i ungefärlig öst–västlig riktning, där ytan hade preparerats och hårdgjorts. I undersökningsområdets sydvästra hörn framkom en möjlig trädgrop efter ett nyligen upptaget träd eller större buske och i områdets nordöstra hörn låg ett relativt omfattande modernt konstruktionslager (se fig. 7a, 7b samt Bilaga IV).

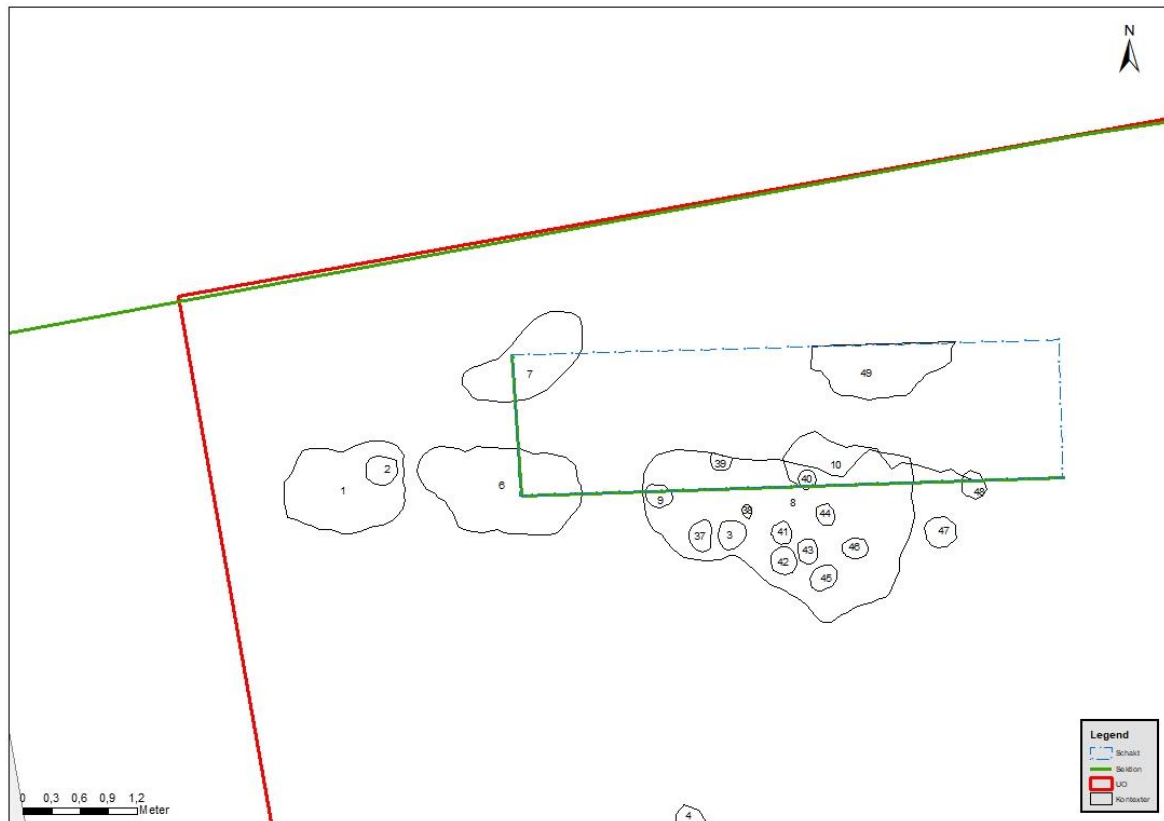

Figur 7a. Plan med samtliga digitaliserade kontexter inom undersökningsområdet (UO). Trädgårdsgången syns som en rektangel i ungefärlig öst–västlig riktning mellan schakt 2 och undersökningsområdets västra begränsning.

Schakt 1

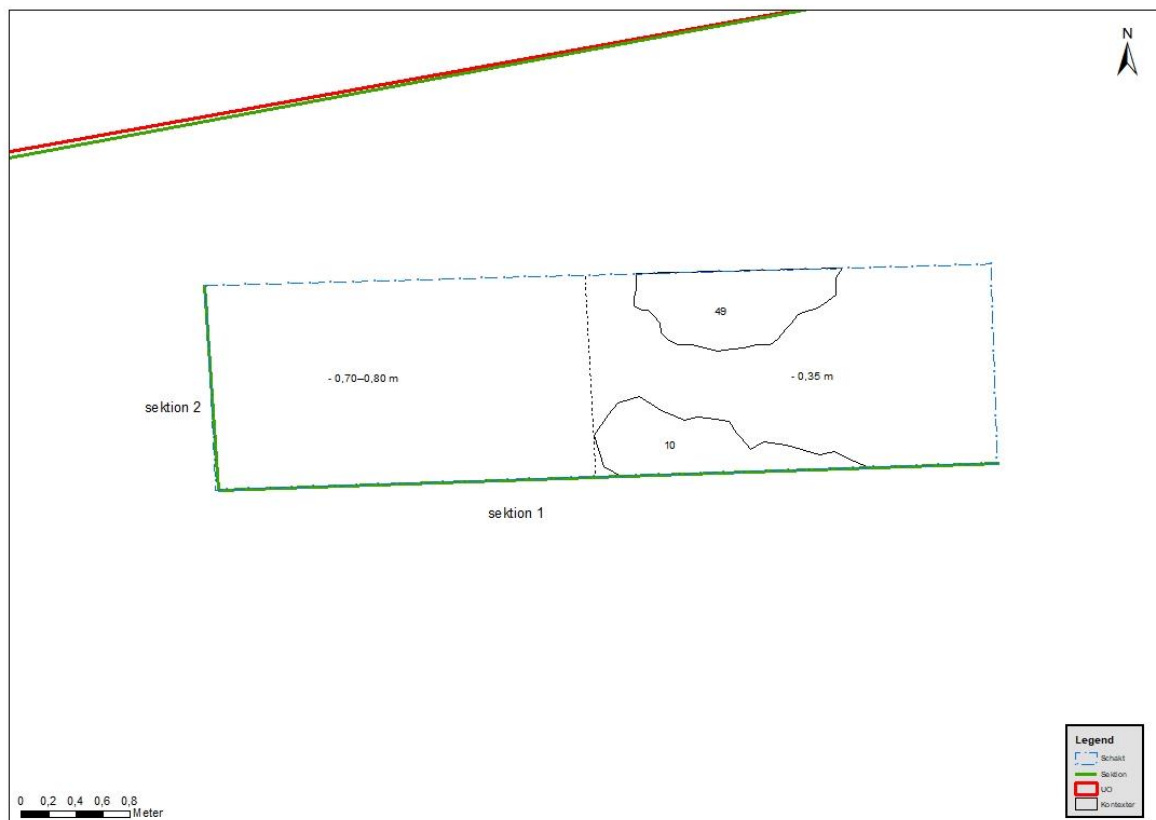
Schaktet grävdes i den nordvästra delen av området och löpte 5,80 m i öst–västlig riktning, var 1,40 m brett och mellan 0,35 och 0,80 m djupt (Bilaga I, schakt 1). Schaktet grävdes ned till morän i den västligaste delen med syfte att fånga kulturlagermäktigheten över en yta utan att förstöra den stratifierade lämningen på en större sträcka. Inga anläggningar påträffades i moränen. I schaktets östra del avbröts schaktningen på ett djup av ca 0,35 m under marknivå, där ett lergolv framträdde. Kulturlagermäktigheten i den västra delen uppgick till mellan 0,70–0,80 m. Det äldsta kulturlagret påträffades på en nivå av ca 0,40 m under marknivå och utgjordes av ett 0,30–0,40 m tjockt odlingslager

bestående av ljusbrun-brungrå lera med småsten men annars ytterst få komponenter. Kulturlagret kan eventuellt även tolkas som en äldre matjord.

Figur 7b. Plan över samtliga kontexter i undersökningsområdets nordvästra del, både de som framkom vid avbanning och de som påträffades i schakt 1.

I detta lager påträffades även de flesta skärvorna av östersjökeramik. Över det äldsta kulturlagret hade ett lergolv lagts ut (ca -0,35 m under marknivå), vilket framträdde tydligt i de båda sektionerna. Över detta bebyggelselager hade det sedan lagts ut ett utjämningslager, vilket ställvis var synligt i ytan. Genom detta utjämningslager hade ett antal nedgrävningar grävts, möjligen har någon av dessa nedgrävningar tillkommit då man velat gräva upp byggnadsmaterial exempelvis syllstenar. Andra nedgrävningar tolkades som stolphål och en möjlig avfallsgrop alternativt en omstolpning. Efter detta fylldes nedgrävningarna igen och ett konstruktionslager av lera lades ut, vilket även det var synligt i ytan efter den inledande schaktningen. I ytan på konstruktionslagret fanns 11 stenavtryck och ett stolphål vilka tolkades som rester efter en byggnad eller en stenlagd yta. Inga fynd framkom i schaktet förutom skärvorna östersjökeramik i det äldsta kulturlagret.

Figur 8. Plan över schakt 1 med de två kontexter som kunde dokumenteras i plan. Den västligaste delen av schaktet grävdes ned till morän, vilken framkom på en nivå av 0,70–0,80 m under marknivå. I den östra delen schaktades ned till en nivå av 0,35 m under marknivå. Gröna linjer visar var sektioner upprättades.

Schakt 2

Schakt två förlades i en nord–sydlig riktning med start vid den norra fastighetsgränsen. Schaktet mätte ca 13,50 m, var 1,40 m brett och ca 0,10–0,15 m djupt. Eftersom syftet med den avgränsande förundersökningen var att utröna om och var det fanns intakta kulturlager, schaktades det inte djupare. I schaktet framkom bland annat kulturlager i form av lergolv, raseringsmassor, utrakningsmaterial och möjlig markhorisont samt odlingslager på en nivå av 0,10–0,15 m under marknivå. Här framkom även ett fåtal stenavtryck i det gula lergolvet. Lergolvet slutade tvärt med en närmast rak kant i söder (fig. 10) vilket kan bero på att det har stått en vägg eller en annan typ av begränsning här men som inte har lämnat några synliga spår efter sig. Längre söderut tunnade lämningarna ut och här fanns även moderna nedgrävningar, bland annat en grop som grävts för ett betongfundament och en mindre nedgrävning med modern grov grus i fyllningen.

Figur 9. Plan över schakt 2 med de kontexter som mättes in i plan. På bilden syns även det stora moderna konstruktionslagret (kontext 33) och en del av trädgårdsgången (kontext 36).

Figur 10. Närbild på kontext 20, lergolv, i Schakt 2. Fotot taget från söder.

Sektion 3

Längs med fastighetsgränsen i norr hade en schaktkant skapats i och med schaktningarna år 2018. Schaktkanten varierade i höjd mellan 0,20–0,90 m och var ca 25 m lång. Denna rensades upp för att sedan dokumenteras på ritfilm. Sektionen kunde ge ytterligare information om fornlämningens karaktär och komplexitet (Bilaga I, Sektion III A–E). Ett flertal marknivåer och bebyggelse lämningar kunde urskiljas, bland annat vad som tolkas vara en av de äldsta bebyggelseresterna på platsen. Dessa rester bestod av raseringslager med rödbränd lera, träkol och bränd lerklining tillsammans med konstruktionslager i form av gul lera och naturstenar vilka kan ha ingått i en stensyll. Över dessa lämningar låg utjämningslager, vilka även kan ha odlats. Över dessa utjämnings- och odlingslager låg yngre bebyggelse lämningar i form av ett gult lerlager tolkat som lergolv. De översta 0,40 m utgjordes av påförda och omrörda massor i form av matjord med ställvis lerinblandning.

Figur 11. Del av den norra schaktkanten mot fastigheten Gylleholm 15.

Fyndkategorier

Keramiken utgör den största fyndkategorin, sammanlagt 193 g fördelat på 21 skärvor togs tillvara vid förundersökningen (tab. 2). Majoriteten av keramikmaterialet var dels av typen yngre rödgods, dels av typen östersjökeramik. Endast två skärvor var av en annan typ än de ovan nämnda; en skärva utgjordes av saltglaserat stengods (KM 97404:5) och en skärva var av typen yngre vitgods/ljust lergods med blekt brungul blyglasyr (KM 97404:2). Skärvan av yngre vitgods är troligen från ett fat med tysk proveniens och dateras till sent 1500-tal till första halvan av 1600-talet (Elfwendahl 1999:49 f; Brorsson 2019:148). Det yngre glaserade rödgodset kännetecknas av att det finns glasyr på insidan av kärlen, vilket gjorde det lättare att hålla dem rena. Godstypen förekommer normalt från ca år 1400 och in i 1900-talet. Trebensgrytor dateras generellt från ca år 1400 men de minskade i antal under 1600-talet för att helt försvinna under 1700-talet. Vid en datering av trebensgrytorna används ofta rörskaften som viktiga kronologiska markörer då formen på rörskaften förändras över tid (Brorsson 2019:146). Det påträffades fyra skävor vid förundersökningen som tolkades vara från en trebensgryta, dessvärre fanns inget rörskaft bland dessa fynd och en närmare datering än ca 1550–1700-tal har inte kunnat göras. Dateringen baseras till stor del på att skärvan av yngre vitgods påträffades i samma kontext, ett stort lerlager med kontextnummer 1 (fig. 7b). En kärlform som hör ihop med det yngre glaserade rödgodset

är fat, som började tillverkas i mitten av 1500-talet och som blev vanliga under 1600-talet. I Gylleholm 14 tillvaratogs fyra skärvor yngre glaserat rödgods som bestämdes vara från fat.

Tabell 2. Fördelning av de olika godstyperna från förundersökningen.

Godstyp	Vikt (g)	Antal skärvor	Ca datering
Östersjökeramik	44	5	1000–1100-tal
Oglaserat rödgods	3	1	1300–1900-tal
Yngre (glaserat) rödgods	122	12	1400–1900-tal
Yngre vitgods	4	1	1550–1650
Flintgods	2	1	1700-tal
Stengods	18	1	1700–1800-tal
Summa	193	21	

Endast en skärva oglaserat rödgods påträffades. Det oglaserade rödgodset har i stort sett samma utbredning i tid som det äldre glaserade rödgodset (ej påträffat vid förundersökningen) och det yngre (glaserade) rödgodset, det vill säga från högmedeltid till modern tid (Brorsson 2019:148). Skärvan av oglaserat rödgods har inte kunnat närmre bestämmas till funktion eller datering.

Den keramiktyp som är av störst intresse för just Lilla Råby, är den så kallade Östersjökeramiken. Totalt påträffades fem skärvor med en sammanlagd vikt av 44 g. Östersjökeramiken har sitt ursprung i både den skandinaviska och de slaviska keramiktraditionerna men anses vara lokalt producerad. Den omfattande produktionen av östersjökeramik startade vid övergången mellan 900- och 1000-talen och denna nya keramiktyp ersatte på mycket kort tid den tidigare vikingatida keramiken. Östersjökeramiken innebar en viktig teknisk innovation eftersom detta var den första skandinaviska keramiken som formades på kavalett. Den lokala produktionen innebar att kärlen tillverkades i Skåne, oftast i Lund, med form som mer eller mindre är inhemsk medan dekor och framställningsteknik kom söderifrån, från andra sidan Östersjön. Vid förundersökningen påträffades två skärvor som dateras till andra halvan av 1000-talet till första halvan av 1100-talet. Dessa skärvor är framställda av leror magrade med krossad bergart och är relativt tjockväggiga. Båda skärvor är dekorerade med linjer. Tre skärvor bedöms tillhöra den yngre formen av östersjökeramik, där godset är naturligt magrat eller sandmagrat. Väggarna är tunnare och mynningarna är utåtböjda. Dessa tre skärvor dateras till andra halvan av 1100-talet.

Studier har visat att östersjökeramik användes långt in på 1300-talet, exempelvis i kv Liljan i Malmö (Brorsson 2002:120 f; Brorsson 2019:143 f). Varför fynden av denna tidiga östersjökeramik är av intresse för Lilla Råby beror på att det tidigare inte har påträffats keramik med en äldre datering än ca år 1200. Ytterligare studier av österkeramik i Malmös närområde har visat att i flera av byarna användes östersjökeramik redan från tidigt 1000-tal (Jönsson & Brorsson 2003:175 f). Med tanke på Lilla Råbys närhet och koppling till staden Lund är det föga överraskande att det även i denna by har funnits och brukats östersjökeramik redan på 1000-talet.

Endast ett metallföremål påträffades vid förundersökningen, en järnspik. Vid en eventuell arkeologisk undersökning förväntas emellertid antalet metallfynd bli fler.

Ett bryne av natursten framkom i Schakt 2 och kontextens läge i schaktet talar för en tidigmodern datering, möjligen 1600- eller 1700-tal. Det kan påträffas ytterligare föremål av sten och dessa bör prioriteras för insamling då exempelvis sländtrissor av sten ger en bra dateringsmöjlighet.

Djurben samlades inte in vid förundersökningen. Dock noterades att det förekom djurben dels i ytan och dels i de framschaktade kulturlagren. En osteologisk analys av djurben skulle kunna ge svar på frågor kring djurhållning och byns försörjningsbas.

Bevaringsförhållanden

De kontexter som dokumenterades och undersöktes var välbevarade och fuktiga vilket gör att förutsättningarna för bevarat organiskt material bedöms vara goda, framförallt i eventuella gropar och brunnar.

Konserveringsbehov

Vid den avgränsande förundersökningen påträffades endast en järnspik, vilken sedan avfördes och ingen konservering krävdes. Inför en eventuell arkeologisk undersökning bedöms förutsättningarna för metallfynd emellertid vara relativt goda, liksom för organiskt material. Detta innebär att det kan föreligga konserveringsbehov vid en arkeologisk undersökning, dels i förhållande till metallfynd men även för eventuella fynd av exempelvis bearbetat ben eller horn.

Förutsättningar för analyser

Inga analyser genomfördes inom ramen för den avgränsande förundersökningen. Vid en arkeologisk undersökning finns goda förutsättningar för analyser såsom makrofossilprover, C¹⁴-prover och även ICP-analyser på keramik. Makrofossilprover skulle med fördel tas ur kontexter såsom odlingslager, primärfyllningar i brunnar eller i avfallsgropar och ge svar på bland annat mathållning, försörjningsstrategier och hur omlandet såg ut. I ugnar eller hårdar finns troligen möjligheter att samla in kolprover eller makrofossilprover för C¹⁴-analyser, vilka kan ge datering och svar på mathållning och försörjningsstrategier. ICP-analyser på keramik kan ge svar på proveniens både gällande importgods och lokalt tillverkad keramik. Förutsättningen för analys av keramik anses vara god gällande ICP-analyser men även rörande frågor kring datering av de lämningar som kan förväntas.

Potential och förslag på fortsatta åtgärder

Arkeologisk potential

Den arkeologiska potentialen bedöms vara hög med välbevarade kontexter i form av kulturlager, nedgrävningar och ett tidigmedeltida keramikmaterial som genom olika analyser kan ge svar på kontaktnät och handelsförbindelser, förhållandet mellan stad och by samt etableringen och framväxten av den historiska byn. Den avgränsande förundersökningen visade att det finns åtminstone en kulturlagermäktighet på 0,80 m i den norra delen. Antalet kulturlager och anläggningar förefaller glesa ut mot söder och det framkom inga anläggningar nedgrävda i moränen. Det är emellertid mycket sannolikt att nedgrävningar i form av tomtrännor eller gränsdiken tillsammans med gropar och brunnar finns inom hela undersökningsområdet. Den arkeologiska potentialen bedöms i nuläget främst ligga i de lämningar som påträffades i den norra delen.

Vetenskaplig potential

Endast ett fåtal arkeologiska undersökningar har gjorts inom Lilla Råby bytomt, vilket medför att kunskapen om Lilla Råby är begränsad. De bevarade lämningarna omfattar både bebyggelse och markanvändning från tidig medeltid till tidigmodern tid inom den historiska bytomten. Bevarandegraden av kulturlager förefaller vara goda även om anläggningstätheten söderut är osäker. Varje undersökning inom fornlämningen Lund 175:1, kan således anses vara viktig för att ge kunskap om byns etablering, utveckling och kulturhistoria. Vidare är det av stort vetenskapligt intresse att söka klargöra förhållandet stad–landsbygd, särskilt när det gäller Lilla Råbys avvikande placering i förhållande till byns marker och till stadsvallen och vallgraven.

Förslag på fortsatta åtgärder

Enligt den byggnadshandling Kulturen har tillgång till, är nybyggnationen inte färdigprojekterad och det saknas därför korrekt information om grundläggningsdjup, frischakt och VA-ledningar vilket försvårar en bedömning av hur mycket av fornlämningen inom aktuellt område som kommer att påverkas.

Kulturen förordar att en riktad arkeologisk undersökning genomförs inom det område som planeras för nybyggnation. Den planerade byggnationen av bostadshus omfattar, enligt tillhandahållen byggritning, en yta av ca 200 m². Dock är inte frischakt eller VA-ledningar inräknade. Den norra delen av tomten, framför allt inom den yta som är tänkt för nybyggnation av bostadshus, föreslås undersökas mer intensivt med en kombination av handgrävning och maskinschaktning vid undersökning av mäktiga och utbredda odlingslager. Inom detta område påvisades intakta kulturlager redan i ytan och en förhållandevis komplex stratigrafi med lämningar från tidig medeltid fram till 1700-talet.

För övriga delar av området rekommenderas i första hand övertäckning i syfte att bevara fornlämningen. Övertäckning bör göras med geotextil och lerhaltig jord för att minimera risken för uttorkning och därmed en destruktion av fornlämningen.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-27970-2018
Fornlämningsnr	RAÄ Lund 175:1
Lämningsnr	L1988:5060
Kulturens projektnr	A_2018_0063
Trakt/kvarter/fastighet	Gylleholm 14
Socken	Lund
Kommun	Lund
Län	Skåne
Typ av exploatering	Nybyggnation
Uppdragsgivare	Ramax Bygg AB
Typ av undersökning	Avgränsande arkeologisk förundersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Linda Billström
Övrig personal	-
Fältarbetstid	2019-12-02–2019-12-04
Fälttid, arkeolog, tim	15
Fälttid, maskin, tim	16

Yta, m ²	27,02 m ²
Kubik, m ³	6,37 m ³
Schaktmeter, m	13,50 m

Fyndmaterial	KM97404:1–8. Fynden förvaras efter fyndfördelning på Kulturens magasin Diabasen
Ritning, dokumentation	5 st A3 ritfilm: 4 sektionsritningar skala 1:20, 1 planritning skala 1:20, Digitala inmättningsfiler i Kulturens stads-GIS
Foto	17 digitala fotografier
Analyser	
Arkivmaterial, förvaring	Kulturens LA-arkiv under fastighetsbeteckningen Gylleholm 14

Referenser

- Balic, I. 1999. Kv Krusbäret 9, Lilla Råby. Arkeologisk undersökning 1999. *Kulturen Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 83. Kulturen, Lund.
- Balic, I. 2001. Kv Apeln 6, Lilla Råby. Arkeologisk förundersökning 2000. *Kulturen Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 95. Stencil i Kulturens arkiv.
- Bevaringskommittén. 1996. *Lund utanför vallarna, del II*. Bevaringsprogram. Lund.
- Blomqvist, R. 1978. *Lunds historia, del 2. Nyare tiden*. Lund.
- Blomqvist, R. 1985. Stadsvallen i Lund. Ett unikt byggnadsminne. Gamla Lund, föreningen för bevarande av stadens minnen. *Årsskrift* 67:2. Lund.
- Brorsson, T. 2002. Tidig medeltid 1000–1200. I: A, Lindahl, D, Olausson & A, Carlie (red.). *Keramik i Sydsverige. En handbok för arkeologer*. Sid. 120–125. Lund.
- Brorsson, T. Keramikanalys, 2019. I: S, Lindberg & K, Schmidt Sabo (red.). Bytomt och boplatz i Fjellie inför ombyggnad av väg E6.02. Skåne, Lomma kommun, Fjellie socken, fastighet Fjellie 15:1 (9, 10). Fornlämning Fjellie 13:1, 45:1 och 55. Arkeologisk undersökning 2016. *Arkeologerna Rapport* 2019:10.
- Diplomatarium Danicum* (DD). Utgiven av Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. 1938–2002. Köpenhamn.
- Elfwendahl, M. *Från skärva till kär. Ett bidrag till vardagslivets historia i Uppsala*. Lund Studies in Medieval Archaeology 22. Stockholm. (Diss.).
- Ericsson, G. 2008. Södra Esplanaden, Kastanjegatan och Skolgatan. Arkeologisk förundersökning 2005 och 2006. *Kulturen, Arkeologiska Arkivrapporter från Lund*, nr 326.
- Gardelin, G. 2008. Lunds medeltida stad. Arkeologiska förundersökningar 2003–2005. *Kulturen Arkeologiska arkivrapporter från Lund*, nr 320. Stencil i Kulturens arkiv.
- Guldåker, A. 2013. Kv Gylleholm 11 – Innerstaden 2:1, fornlämning 73, fornlämning 175, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2013. *Kulturen Kulturmiljörapport* 2013:25.
- Guldåker, A. 2015. Fjärrvärme mm i Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2010–2011. *Kulturen Kulturmiljörapport* 2015:12.
- Jönsson, L & Brorsson, T. 2003. Oxie i sydvästra Skåne. En plats med centrala funktioner. I: M, Anglert & J, Thomasson (red.). *Landskapsarkeologi och tidig medeltid*. Sid. 145–224. Uppåkrastudier 8, Acta Archaeologica Lundensia, Series in 8°, No. 41. Stockholm.
- Karlsson, M. 2018a. Kv Källan 10. Fornlämning nr 175:1 (Lilla Råby), Lunds stad och kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2018. *Kulturen Kulturmiljörapport* 2018:28. Lund.
- Karlsson, M. 2018b. Kv Stenkrossen 2, kv Råbykungen 3. Lund fornlämning 175:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. *Kulturen Kulturmiljörapport* 2018:50.

Karlsson, M. 2020. Änggatan, Lund, fornlämning nr 175:1, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2018. *Kulturen Kulturmiljörapport 2020:5*.

Kronroth, N. 2017. Innerstaden 2:1, Lilla Råby bytomt, fornlämning nr 175, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2013. *Kulturen Kulturmiljörapport 2017:37*. Kulturen, Lund.

Liber daticus lundensis vetustior (LDVD), utgiven i *Libri memorials capituli Lundensis*, Lunde domkapitels gaveböcker og Nekrologium. Utgiven av C. Weeke af Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie. 1884–1889. Köpenhamn.

Lundberg, A. 1999. Stencil, Kulturens Lundaarkiv, *Apelgatan*.

Necrologium Lundense (NL), Lunds domkyrkas nekrologium. Utgiven av Lauritz Weibull. 1923. Lund.

Ohlsson, A. 1954. *Stora Råby socken. Några anteckningar ur dess historia*. Lund.

Wahlberg, M., (red). 2003. *Svenskt ortnamnslexikon*. Uppsala.

Arkiv

Kulturen, Arkeologiska arkivet (LA-arkivet).

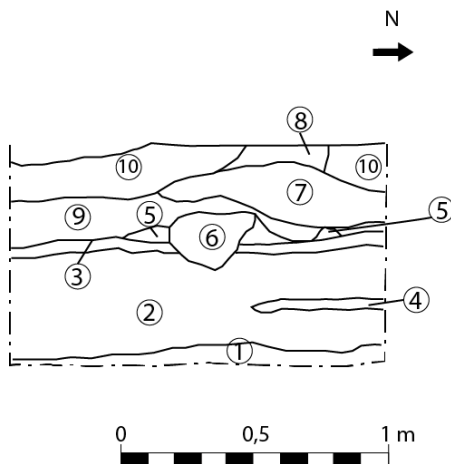
Lantmäteristyrelsens arkiv (<https://etjanster.lantmateriet.se/historiskakartor>), (https://historiskakartor.lantmateriet.se/historiskakartor/show.html?showmap=true&mapTypeSelected=false&mapType=&archive=LMS&nbOfImages=9&sd_base=lms2&sd_ktun=4c4d535f4c3133302d393a32) hämtat 2019-12-13, 2020-01-21.

Internet

Riksantikvarieämbetets Kulturmiljöregister/Fornsök, <https://app.raa.se/open/fornsok/> Information hämtad 2019-12-19.

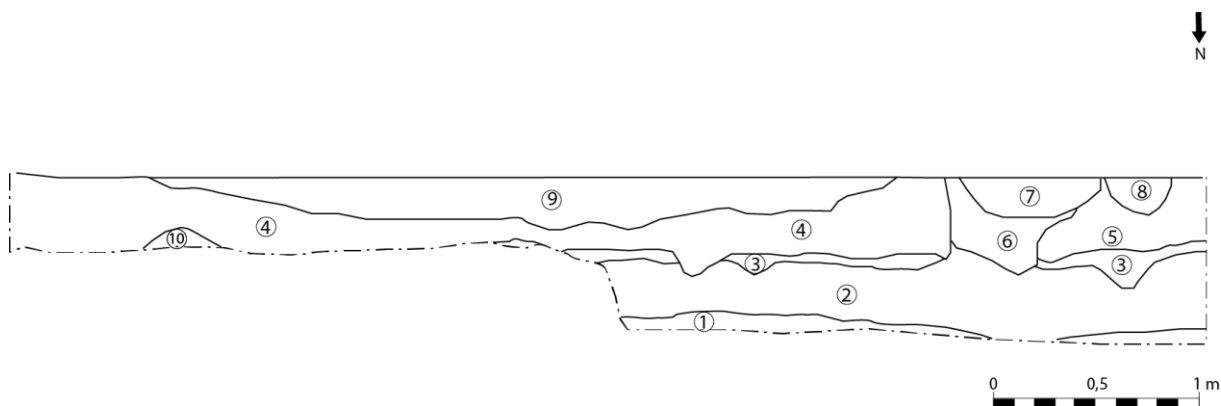
Bilaga I

Plan- och sektionsritningar

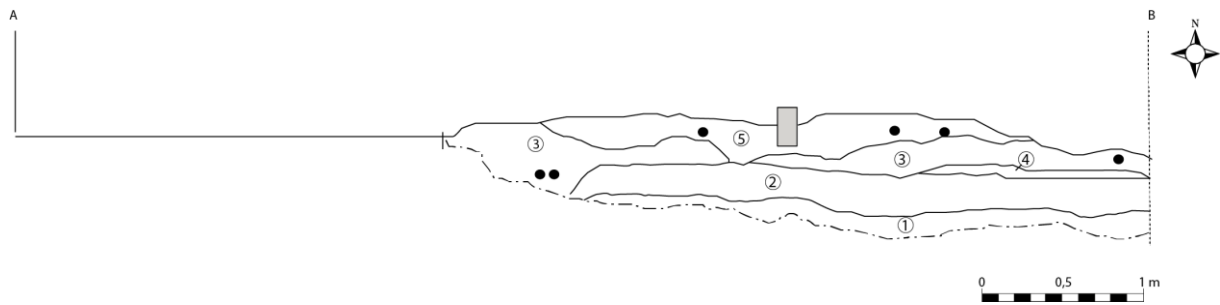
Schakt 1, Sektion I, västra sektionen

1. Morän bestående av sandig silt, gul till mörkgul.
2. Ljusbrun lera, småsten, få komponenter. Möjligt odlingslager. Fynd av östersjökeramik.
3. Möjligt lergolv, gul lera infiltrerad av ljusbrun lera. Enstaka tegelkross och/eller bränd lera.
4. Mycket tunt lager av gul lera med prickar av träkol och bränd lera, möjligen rest av lergolv.
5. Bränd lera med enstaka fläckar av gul, obränd lera, tolkas vara värmepåverkat konstruktionslager.
6. Mörkt brungrå lite sandig lera, stenvtryck från syllsten.
7. Gråsvart lera med träkol. Kan vara uppblandade rester av brandlager.
8. Brun lera med mycket kalkbruk och lerprickar. Eventuellt en rest av raseringsmassor.
9. Brun kletig lera med bränd lera, träkol, kalkprickar. Infiltrerat av rötter. Tolkas som utjämningslager.
10. Gråbrun smetig lera med gula lerfläckar, en del träkol och bränd lera, eventuellt raseringsmassor uppblandade med utjämningslager.

Schakt 1, Sektion II, södra sektionen

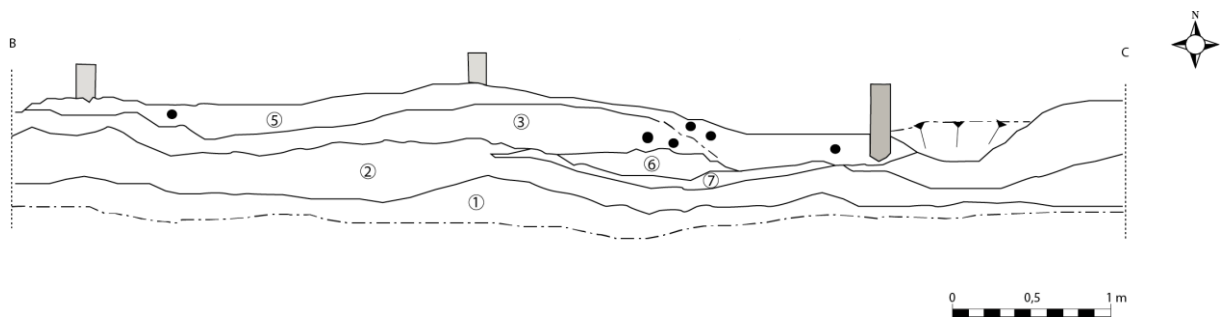
1. Morän bestående av sandig silt, gul till mörkgul.
2. Ljusbrun lera, småsten, mycket få komponenter. Möjligt odlingslager. Fynd av östersjökeramik.
3. Möjligt lergolv, gul lera infiltrerad av ljusbrun lera. Enstaka tegelkross och/eller bränd lera.
4. Lager av brun lera, förekomst av natursten ca 0,10–0,15 m i diameter, tegelbitar som är hårt brända, kalkbitar, träkol. Kan vara utjämningslager. Även förekomst av bränd lera och klumpar av gul lera. Tolkas som fyllning/utjämningslager i en större nedgrävning eller avröjning. Det är möjligt att det även kan handla om ett odlingslager.
5. Gråbrun lerig silt, förekomst av natursten och träkol. Möjligt utjämningslager.
6. Trolig nedgrävning med fyllning av fläckig mörkgul/röd lera inblandat med brun lera och en del träkol, stolphål.
7. Nedgrävning med fyllning av brunsvart smetig lera, inslag av bränd lera. Eventuellt en avfallsgrop eller en omstolpning alternativt plundringsgrop i syfte att dra upp en stolpe.
8. Något diffus nedgrävning med fyllning av gul lera blandat med grå lera, möjligt stolphål.
9. Lager med gul lera, inslag av rödbränd lera, träkol och en del kalkprickar. Utjämningslager eller sättlera, då det i ytan fanns ett flertal stenavtryck och ett stolphål.
10. Gul lera, kan vara en del av lergolvet 3.

Sektion III, norra sektionen, del A–B

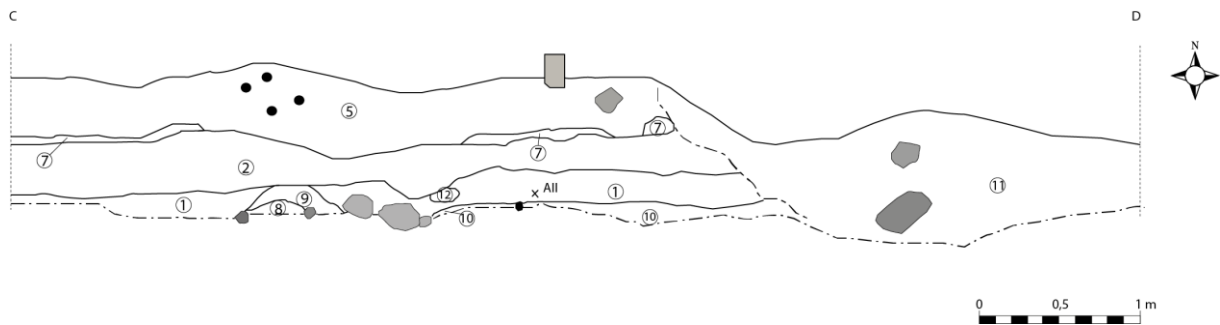
Svarta ifyllda cirklar symboliserar ett flertal rötter från träd och buskar.

1. Brunrå kompakt lera med prickar av träkol, bränd lera, kalk, enstaka tegelbitar. Infiltrerat mot överliggande lager, tolkas vara ett utjämningslager vilket även kan ha odlats.
2. Gråsvart, kompakt lera. Enstaka kalkprickar och större bitar tegel. Förhållandevis få komponenter, tolkas vara ett odlingslager.
3. Brun-mörkbrun matjordsliknande siltig lera, inblandning och stråk/horisonter av gul lera. Infiltration av rötter. Omrört lager, troligen påförd matjord.
4. Grus, ca 0,005 m i diameter, gråsvart, rest av bärlager.
5. Matjord. Mörkbrun, fet, smetig lera. Påförda massor.

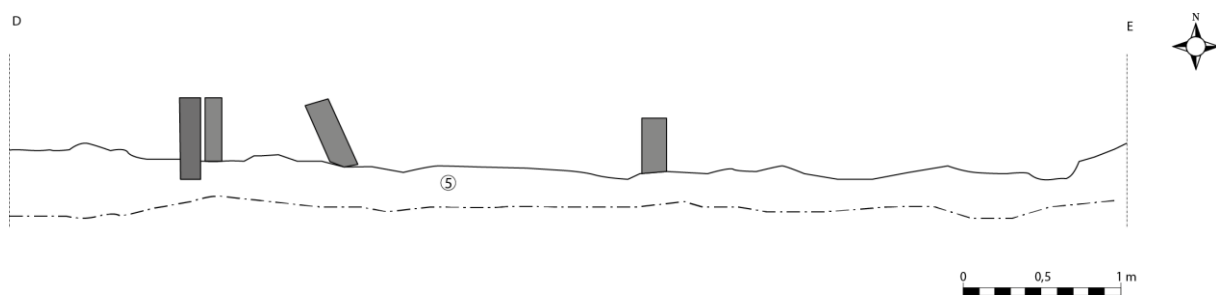
Norra sektionen, del B–C

1. Brungrå kompakt lera med prickar av träkol, bränd lera, kalk, enstaka tegelbitar. Infiltrerat mot överliggande lager, tolkas vara utjämningslager som även kan ha varit odlat.
2. Gråsvart, kompakt lera. Enstaka kalkprickar och större bitar tegel. Förhållandevis få komponenter, möjligt odlingslager.
3. Brun-mörkbrun matjordsliknande siltig lera, inblandning och stråk/horisonter av gul lera. Infiltration av rötter. Tolkas vara utfyllnadsmassor och matjord.
5. Matjord, mörkbrun, fet, smetig lera. Påfört lager.
6. Liknar nr 2 men ligger över nr 7 och är därför ett annat lager.
7. Ställvis förekommande gul lera, ca 0,04–0,06 m tjock, tolkas vara byggnadsrest i form av lergolv.

Norra sektionen, del C–D

1. Brungrå kompakt lera med prickar av träkol, bränd lera, kalk, enstaka tegelbitar. Infiltrerat mot överliggande lager. Tolkas som utjämningslager som även kan ha odlats.
2. Gråsvart, kompakt lera. Enstaka kalkprickar och större bitar tegel. Förhållandevis få komponenter. Eventuellt odlingslager.
5. Matjord, mörkbrun, fet, smetig lera. Påförda massor.
7. Ställvis förekommande gul lera, ca 0,04–0,06 m tjock. Tolkas vara en byggnadsrest i form av ett lergolv.
8. Rödbränd lera. Tolkas som raseringslager.
9. Gul lerpäckning, kan vara rest av lersyll exempelvis.
10. Tunt lager med bränd lera, bränd lerklining, sot och träkol. Tolkas vara raseringslager med brand- och raseringsmassor.
11. Mycket rötter, markant svacka/nedgrävning, tolkas som en trädgrop. Lucker matjord uppblandad med fläckar av gul lera. Kan inte urskilja lagerskiljen på grund av att man troligen har tagit bort ett träd som stått här.
12. Gul lerklutt, kan eventuellt vara en rest av den gula lerpäckningen 9.

Norra sektionen, del D–E

5. Matjord, mörkbrun, fet, smetig lera. Påförd matjord, ingår i grupp 5.

Bilaga II

Tabell över RAÄ-nummer och lämningsnummer

Benämning	RAÄ-nummer	Lämningsnummer
Lilla Råby	Lund 175:1	L1988:5060
Lund	Lund 73:1	L1988:5459
Råby källa	Lund 16:1	L1988:4748
Boplats	Lund 10:2	L1988:4567
Boplats	Lund 61:1	L1988:5460
Boplats	Lund 198	L1987:4816
Långe Pers sten	Lund 10:1	L1988:5318

Bilaga III

Fyndförteckning

Kv Gylleholm 14

Lund sn, Skåne

Avgränsande förundersökning 2019

KM-nr: 97404

Fnr	Kontext	Material	Formtyp	Sakord	Antal	Vikt g	Kommentar
1	Sektion 1	Keramik	Svartgods, östersjö	Kärl	1	6	Hals-buk
1	Sektion 1	Keramik	Svartgods, östersjö	Kärl	1	13	Buk
1	Sektion 2	Keramik	Svartgods, östersjö	Kärl	1	8	Buk
1	Sektion 2	Keramik	Svartgods, östersjö	Kärl	1	4	Buk
2	1	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	5	Brätte
2	1	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	13	Mynning
2	1	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	4	Odefinierad
2	1	Keramik	Flintgods	Kärl	1	2	Odefinierad
3	15	Sten	Bryne	Redskap	1	222	
3	15	Järn	Spik	Redskap	1	15	Avförd
3	15	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	3	Botten
3	15	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	1	Odefinierad
4	11	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	3	Odefinierad
5	Lösfynd	Keramik	Stengods	Kärl	1	18	Buk-botten
5	Lösfynd	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	4	Buk
5	Lösfynd	Keramik	Svartgods, östersjö	Kärl	1	13	Mynning-buk
5	Lösfynd	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	25	Mynningsrand och brätte
5	Lösfynd	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	7	Mynningsrand
6	Sektion 3	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	12	Buk
6	Sektion 3	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	5	Mynningsrand
7	2	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	20	Mynningsrand och brätte
7	2	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	17	Buk-botten
8	14	Lera	Lerklining		3	290	Pinnavtryck

8	14	Keramik	Yngre rödgoods	Kärl	1	10	Buk
---	----	---------	-------------------	------	---	----	-----

Bilaga IV

Kontextbeskrivning

Kontext	Beskrivning	Undersökt
1	Gul lera, kompakt, bevarar blockform. Inslag av träkol, en del natursten i ytan. Förekomst av kalkprickar.	
2	Stolphål nedgrävt i kontext 1. Fyllning av brungrå lera, mycket sten ca 0,05 m, kan ev vara rest av skoning.	ja
3	Stenavtryck i kontext 8, ca 0,04 m djupt. Fyllning av svartgrå lera, silt och träkol samt en del småsten	ja
4	Gul lera med inslag av träkol och kalkprickar, smetig	
5	Gul lera.	
6	Gul lera, kompakt, bevarar blockform, innehåller träkol och klumpar av röd värmepåverkad eller bränd lera	
7	Som nr 6	
8	Gul lera, kompakt och smetig med inslag av träkol och kalkprickar. I den södra delen ett ökat inslag av bränd lera. Konstruktionslager vilket även syns i södra sektionen i Schakt 1. I ytan finns ett flertal stenavtryck	
9	Stenavtryck, se nr 3	
10	Gul rel kompakt lera, lergolv	ja
11	Gråbrun lera, oklar funktion	
12	Gulbeige lera, ligger som en platta över ett lager (13) med sot, träkol och silt	
13	Gråsvart lager bestående av träkol, silt och en del lera. Ligger under 12. Kan ev vara en rest av utrakning från en värmekälla	
14	Lager bestående av brungrå lera och bränd lera. Stora bitar bränd eller värmepåverkad lerklining, en del med pinnavtryck. Tolkas vara de hoprasade resterna efter en kupolugn	
15	Brungrå lera med fynd av yngre rödgods, spik och bryne. Kan ev vara markyta utomhus	
16	Natursten	
17	Natursten	

18	Gul lera, svårtolkad, kan vara rest av golv eller konstruktionslager som lersyll eller liknande	
19	Brungrå lera och natursten i storlekarna 0,07–0,15 m. En nedgrävning eller endast lager med ett flertal naturstenar i den östra delen. Takdropp eller rest av stenläggning.	
20	Lergolv med stenvtryck. En mycket distinkt avslutning i söder vilket kan tyda på att det stått en vägg eller staket här. Kan möjligen vara del av lergolv som framkom i Schakt 1, se sektion I, lager 3	
21	Nedgrävning med fyllning av brungrå lera. Lergolvet 20 ser ut att ligga under, men ej säkert då ingen undersökning gjordes	
22	Stenvtryck i kontext 20, fyllning av brungrå lera	
23	Som ovan	
24	Som ovan	
25	Nedgrävning för modernt betongfundament till grindstolpe. Fyllning av gråsvart lera och grus	
26	Modern nedgrävning med fyllning av gråsvart lera och grus. Samma komponenter som trädgårdsgången kontext 36	
27	Avlångt lager bestående av brun lera, funktion svårtolkad	
28	Stolphål med fyllning av gråsvart lera med grus, träkol och bränd lera	
29	Lager bestående av gul, orange och gråbrun lera. Raseringslager eller rest av trampat lergolv	
30	Lager av gråsvart lera med träkol. Oklar funktion	
31	Del av trädgårdsgång i Schakt 2, hårdgjord yta bestående av brungrå lera, sand och grus	
32	Utbrett lager av brungrå lera och silt, inslag av djurben, träkol, kalk, bränd lera och fläckar av gul lera. Tolkas vara ett marklager vilket även kan ha varit odlad, svårtolkat då lagret inte undersöktes. Kan även vara utjämningslager.	
33	Stort lager bestående av gul, gulbeige, brun silt och lera. Sjuk av gråblå lera. Bitar av plast fanns under och i lagret som tolkas vara ett modernare konstruktionslager, ev en avställningsplats vid byggnation	

34	Nedgrävning tolkad som en trädgrop, tillkommen relativt nyligen då ett träd eller en större buske dragits upp. Luckert och omrört med kulturpåverkade massor i ytan	
35	Nedgrävning för ledning eller dylikt. Modern	
36	Trädgårdsgång, hårdgjord yta med gråsvart grus, även nedgrävda tegelstenar. Ligger i ungefärlig öst–västlig riktning tvärs över undersökningsområdet	
37	Stenavtryck eller stolphål i kontext 8, fyllning av svartgrå lera med träkol, en del småsten och silt	
38	Som ovan	
39	Som ovan	
40	Som ovan	
41	Som ovan	
42	Som ovan	
43	Som ovan	
44	Som ovan	
45	Som ovan	
46	Som ovan	
47	Gul och rödorange lera med förekomst av träkol, oklar funktion	
48	Gul och rödorange lera med förekomst av träkol, oklar funktion	
49	Lager bestående av rödorange lera med en del träkol och kalkprickar, tolkas som rest av rasering, ca 0,06 m tjock. Framkommer i Schakt 1 på en nivå av 0,30 m under marknivå	ja

2020

- 2020:1 Kv Kulturen 18, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:2 Kv Kråkelyckan 3, fornlämning Lund 73:1, Lund stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2019. Linnea Lidh.
- 2020:3 Kv Sankt Laurentius 1, RAÄ Lund 73:1, Lämningsnummer L1988:5459, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:4 Dalby S:4. Fornlämning RAÄ Dalby 40:1/Lämningsnr L1988:815, Dalby, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2019. Linda Billström.
- 2020:5 Änggatan, Lilla Råby, Fornlämning Lund 175:1/Lämningsnr L1988:5060, Lunds socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning 2018. Mattias Karlsson.
- 2020:6 Gylleholm 14, Lilla Råby, RAÄ Lund 175:1, L1988:5060, Lunds stad och kommun, Skåne län. Avgränsande arkeologisk förundersökning 2019. Linda Billström.